

ТЕМА 7 ТОВАРНА СТРУКТУРА РИНКУ ТА ТОВАРНІ НОМЕНКЛАТУРИ

Мета: засвоєння основних понять товарної структури ринку, таких як товар, товарна номенклатура та товарний асортимент; ознайомлення з типами товарних структур експорту та імпорту, а також із сучасними тенденціями та змінами товарної структури ринку.

Основні поняття: товарна структура ринку, товарна номенклатура, товарний асортимент, типи товарних структур експорту та імпорту, ознаки структуризації товарних потоків, вплив НТР на товарну структуру ринку, міжнародна товарна номенклатура (МТН), міжнародна товарна класифікація, стандартна міжнародна торговельна класифікація ООН (СМТК), класифікація товарів за укрупненими економічними групуваннями (КУЕГ).

План

- 1 Сутність понять: товар, товарна номенклатура, товарний асортимент.
- 2 Типи товарних структур експорту та імпорту.
- 3 Гармонізована система опису та кодування товарів (ГС): сутність та основна мета.
- 4 Класифікатор товарів за укрупненими економічними групуваннями (КУЕГ): мета та принципи укладання.

1 Сутність понять: товар, товарна номенклатура, товарний асортимент

Товар є основною одиницею економічного обігу, що задовольняє різноманітні потреби споживачів або виробників і є об'єктом купівлі-продажу на ринку. Для ефективної організації та здійснення товарообігу необхідне правильне розуміння понять, таких як товарна номенклатура і товарний асортимент.

Товар – це продукт або послуга, яка має цінність для споживача та може бути об'єктом обміну на ринку. Товар є основною одиницею в економічному обороті і має здатність задовольняти потреби споживачів або виробників, виступаючи об'єктом купівлі-продажу. Товари можуть бути матеріальними (наприклад, техніка, одяг, продукти харчування) або нематеріальними (наприклад, послуги, права інтелектуальної власності).

Товарна номенклатура – це система класифікації товарів за різними ознаками, що використовується для організації і здійснення товарообігу, бухгалтерського обліку і торгівлі. Товарна номенклатура допомагає структурувати величезну кількість товарів за категоріями і підкатегоріями для полегшення їх обробки на ринку. Це дозволяє спрощувати митне оформлення, планування продажу, статистику та інші важливі процеси.

Товарна номенклатура може базуватися на міжнародних стандартах, таких як Гармонізована система опису та кодування товарів (ГС) або національні системи класифікацій.

Товарний асортимент – це сукупність усіх видів товарів, які пропонуються підприємством для продажу споживачам. Це розмаїття продуктів, які можуть бути одночасно доступні на ринку або у конкретному магазині, підприємстві чи підприємницькому секторі. Товарний асортимент включає різні категорії товарів, що забезпечують потреби різних споживачів, та може включати кілька ліній товарів (наприклад, різні види меблів, одягу, продуктів харчування).

Асортимент товару визначається відповідно до специфікацій ринку, попиту, ціноутворення, сезонності і стратегічних цілей підприємства. Він також може бути розширений або змінений відповідно до змін зовнішньої економічної ситуації чи потреб споживачів.

Забезпечення ефективного обміну товарів і послуг на ринку неможливе без правильної класифікації та управління асортиментом. Товарна номенклатура грає ключову роль у систематизації товарів і спрощенні логістичних, економічних та облікових процесів. Товарний асортимент, в свою чергу, забезпечує різноманіття і задоволення потреб споживачів, що дозволяє підприємствам адаптуватися до змін ринку та конкурентних умов. Разом ці інструменти допомагають забезпечити стабільний товарообіг та успішну реалізацію продукції.

2 Типи товарних структур експорту та імпорту

Товарна структура зовнішньої торгівлі відображає склад товарів, що експортуються та імпортуються країною або економічною групою. Різні типи товарних структур характеризуються різним співвідношенням між категоріями товарів, що може вказувати на специфічні економічні процеси, ступінь розвитку економіки та її взаємозалежність з іншими країнами.

Таблиця 7.1 – Типи товарних структур експорту

Тип товарної структури	Опис	Приклад товарів
Експорт за національними товарами	Експорт сировинних товарів, агропродукції та природних ресурсів	Нафта, газ, метали, сільськогосподарські продукти
Експорт за обробленими товарами	Експорт продукції з високим рівнем обробки та доданої вартості	Автомобілі, електроніка, технічне обладнання
Експорт за споживчими товарами	Експорт товарів, орієнтованих на кінцевих споживачів	Одяг, косметика, продукти харчування

Експорт може бути спрямований на сировину, перероблену продукцію або споживчі товари залежно від рівня економічного розвитку та продуктивних потужностей країни.

Імпорт може включати сировину, готові товари чи товари широкого споживання залежно від дефіциту національного виробництва та попиту на зовнішньому ринку.

Таблиця 7.2 – Типи товарних структур імпорту

Тип товарної структури	Опис	Приклад товарів
Імпорт сировини та природних ресурсів	Імпорт природних ресурсів, таких як енергетичні та сировинні матеріали	Нафта, природний газ, метали, мінерали
Імпорт оброблених товарів	Імпорт продукції з високим рівнем обробки, яка необхідна для виробничих процесів	Комп'ютерні чипи, машини, авіатехніка
Імпорт споживчих товарів	Імпорт товарів широкого споживання для задоволення потреб населення	Одяг, косметика, ліки, продукти харчування

Зміна товарних структур у зовнішній торгівлі свідчить про еволюцію економіки, її спрямованість на інноваційний розвиток, поліпшення життя населення і може відображати навіть зміни в стратегії міжнародної торгівлі на рівні країн чи економічних блоків.

3 Гармонізована система опису та кодування товарів (ГС): сутність та основна мета

Гармонізована система опису та кодування товарів (ГС) є міжнародною системою класифікації, що використовується для опису товарів у міжнародній торгівлі. Вона була розроблена Всесвітньою митною організацією (ВМО) і націлена на стандартизацію кодування товарів з метою полегшення обміну товарною інформацією між країнами. ГС сприяє покращенню митних процедур, забезпечує зручність статистичного обліку, ведення обліку товарних операцій та спрощує бізнес-процеси на міжнародних ринках.

Сутність Гармонізованої системи опису та кодування товарів (ГС).

Гармонізована система ґрунтується на створенні уніфікованого переліку товарів, який дозволяє класифікувати всі можливі товари для їх подальшої обробки та міжнародного обміну. Основний принцип ГС – це використання шестизначного коду для позначення кожного товару, що відповідає певним категоріям і характеристикам товару. Всі країни, що використовують цю систему, дотримуються єдиного підходу до кодування товарів, що забезпечує гармонізований підхід до митної політики та економічної статистики.

Основна мета ГС:

1) Спрощення митного оформлення. Стандартизоване описання товарів дає змогу митним органам швидко і точно класифікувати товари, зменшувати ризики помилок при декларуванні товарів.

2) Покращення міжнародного товарообміну. Єдина система класифікації полегшує транскордонний обмін інформацією про товари, що сприяє зниженню бар'єрів у торгівлі між країнами.

3) Уніфікація економічної статистики. Уся економічна статистика міжнародної торгівлі зводиться до стандартів, що дозволяє здійснювати порівняння даних про зовнішню торгівлю між різними країнами.

4) Регулювання митних зборів та тарифів. Тарифи та податки на імпортовані та експортовані товари визначаються на основі класифікацій ГС.

Таблиця 7.3 – Основні характеристики Гармонізованої Системи

Характеристика	Опис
Уніфікація	Забезпечує єдині терміни та ідентифікаційні коди для товарів на міжнародному рівні, що сприяє стандартизації та зменшує перешкоди в торгівлі
Гнучкість	Дає можливість кожній країні коригувати класифікацію відповідно до місцевих умов і специфікацій на національному рівні, забезпечуючи актуальність системи.
Широкий спектр товарів	Охоплює понад 5000 категорій товарів, від сировини до обробленої продукції, машин, транспортних засобів і послуг.
Актуальність і оновлення	Регулярне оновлення системи з урахуванням нових товарів, технологій та економічних реалій для збереження її відповідності міжнародним стандартам.
Забезпечення зручності митного контролю	Дозволяє ефективно організовувати митний контроль через чітке розмежування товарів по категоріях, полегшуючи справедливе оподаткування та моніторинг.
Підтримка міжнародних договорів	Є основою для багатьох міжнародних торгових угод і двосторонніх домовленостей, що сприяє розвитку світової торгівлі та глобальній інтеграції.

Гармонізована система опису та кодування товарів є важливою частиною сучасної міжнародної торгівлі. Вона сприяє розвитку економічних взаємозв'язків між країнами та полегшує здійснення митних та торгових процедур, підвищуючи ефективність роботи митних органів і полегшуючи прогнозування економічних тенденцій.

4 Класифікатор товарів за укрупненими економічними групуваннями (КУЕГ): мета та принципи укладання

Класифікатор товарів за укрупненими економічними групуваннями (КУЕГ) є одним із важливих інструментів в економіці, який використовується для систематизації товарів і послуг з метою їх подальшого статистичного обліку, аналізу та економічної діяльності. КУЕГ допомагає спростити процес класифікації та аналізу різних видів товарів, а також забезпечити порівняння економічних груп.

Основна мета КУЕГ полягає у систематизації товарів і послуг на більш широкому рівні економічної діяльності. Це забезпечує низку переваг:

Таблиця 7.3 – Класифікаційна схема КУЕГ

1. Продовольчі товари
1.1. Сировинні товари
1.1.1. Для промислового споживання
1.1.2. Для особистого споживання
1.2. Оброблені напівфабрикати
1.2.1. Для промислового споживання
1.2.2. Для особистого споживання
2. Промислова сировина (непродовольча)
2.1. Сировинні товари
2.2 Напівфабрикати

3. Паливо мазути
3.1. Сировинні товари
3.2 Напівфабрикати
3.2.1. Бензин
3.2.2. Інші напівфабрикати
4. Машини; обладнання та частини до них (крім транспортних засобів)
4.1. Машини та обладнання
4.2. Частини
5. Транспортні засоби, їх частини
5.1. Легкові автомобілі
5.2. Інші автомобілі
5.2.1. Транспортні засоби виробничого призначення
5.2.2. Транспортні засоби особистого призначення
5.3. Частини до транспортних засобів
6. Споживчі товари
6.1. Товари тривалого вжитку
6.2. Товари середньо термінового вжитку
6.3. Товари короткострокового вжитку
7. Товари, не включені до вищеназваних груп

Спрощення статистичного обліку. Завдяки КУЕГ можна узагальнювати великий обсяг даних про товари та послуги, створюючи зручний формат для статистичних розрахунків.

Аналіз і порівняння товарів. Укрупнена класифікація дозволяє виконувати аналіз і порівняння товарів та послуг у межах великих економічних груп.

Інтернаціональне порівняння. Використання КУЕГ дає змогу зіставляти національні показники з міжнародними стандартами та класифікаціями.

Підвищення ефективності планування та управління. КУЕГ сприяє ефективному плануванню виробництва і споживання товарів на різних етапах економічної діяльності.

КУЕГ є важливим інструментом для вдосконалення економічних процесів у країні. Його правильне застосування дозволяє уникати помилок у статистичному обліку, покращує управлінські та планувальні процеси, а також полегшує порівняння на міжнародному рівні